

Üldandmed

Tegevuse nimetus

Harjumaa turvalisuse nõukogu

Alaealiste õigusrikkumistega seonduvate võrgustike toimimine kohalikes omavalitsustes

Tegevuse eestvedaja ja korraldamise kaasatud pooled

Harjumaa turvalisuse nõukogu koordinaator Maie Liblik, Politsei- ja Piirivalveametist Roger Kumm ja Kristel-Liis Kaunismaa, Põhja ringkonnaprokuratuurist Annika Vanatoa, kohalike omavalitsuste Tallinna esindajad Sole-Riin Sepp ja Marko Ool, Sotsiaalkindlustusametist Kaja Rattas

Toimumisaeg

7. juunil 2018 Tallinnas Hestia Hotel Europa konverentsikeskuses

Kontakt, viide kodulehele või mujale, kust saab leida tegevuse kohta infot

<https://hol.ee/koolitused-seminarid-504>

Tegevuse kirjeldus

Tausta kirjeldus

Info analüüs ja hindamine on omavalitsustes lünklik. Tegutsetakse ühekordse kaasuse põhjal. Süsteemse hindamisega samal ajal saab aga koguda infot, võtta ühendust võrgustikupartneritega ning juba pakkuda lapsele ja perele toetavaid meetmeid. Lapsi ja peresid saab aidata võrgustikukoostöös, kasutades eri koostöövorme ja infovahetusmeetodeid. Tegevuses sooviti nendele kitsaskohtadele keskenduda.

Tegevuse eesmärk

Alaealiste õigusrikkumistega seotud seadusemuudatuste tõttu ühtlustada ametkondade teadmisi ning arendada politsei, prokuratuuri ja kohalike omavalitsuste koostöövõrgustike toimimist.

Tegevuse sihtrühm

Harjumaa turvalisuse nõukogu, Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri piirkonnapolitseinikud ja noorsoopolitseinikud, prokuratuuri esindajad, kriminaalpolitsei esindajad, Harjumaa kohalike omavalitsuste asjaomase valdkonna eest vastutavad ametnikud (abivallavanem, sotsiaalosakonna juht, lastekaitse töötajad, koolide esindajad) ning ministeeriumide esindajad

Tegevuse kirjeldus

Koolituse jutujuhiks kaasati MTÜ Taastava Õiguse Uurimiskeskus asutaja ja koolitaja Jaanus Kangur.

Koolituse kesksed teemad ja ettekandjad olid:

- noorsoopolitsei hea praktika alaealiste õigusrikkujate kohtlemisel – Kristel-Liis Kaunismaa, Põhja prefektuur
- kriminaalpolitsei praktika alaealiste õigusrikkujate kohtlemisel – Roger Kumm, Põhja prefektuur
- prokuratuuri võimalused alaealiste õigusrikkujate mõjutamisel – Annika Vanatoa, Põhja ringkonnaprokuratuur

- alaealiste õigusrikkumised ja lastekaitseüsteemi koostöökohad – Kaja Rattas, Sotsiaalkindlustusamet
- võrgustikutöö kohalikus omavalitsuses – Heili Piho-Arna, Tartu Linnavalitsuse lastekaitseteenistuse juht

Pealelõunases kogukondlike töötubade plokis oli eesmärk arendada politsei, prokuratuuri ja kohalike omavalitsuste koostöövõrgustike toimimist Harjumaal (v.a Tallinna linn), selgitada välja alaealistega seotud probleemid ning kavandada ühiselt ja vajaduse korral ühiseid tegevusi ohtude ennetamiseks, leevendamiseks ja vähendamiseks, arvestades piirkondade erivajadustega.

Töötoa eesmärgiks püstitati vähendada alaealiste ja perede riskikäitumist, suurendada nende teadlikkust ja oskusi ning kujundada hoiakud enese abistamiseks ja ohtudest hoidumiseks, võttes seejuures arvesse sihtrühmade erisusi. Ohuolukorra lahendamisel tuleks olla teadlik asutuste sekkumisvõimalustest, et vältida tõhusa ennetustööga probleemide kasvu.

Koolituse kogukondlike töötubade plokis osales kokku kaheksa laudkonda. Laudkonnad olid jaotatud piirkonniti, et taasluua ja tõhustada koostööpartnerite suhtlust.

Kogukondliku töötoa laudkondade tegevust juhtisid püstitatud küsimused, mille põhjal tehti ühise arutelu ja analüüsi tulemusena kindlaks probleemid ning leiti lahendusi. Püstitati järgmised küsimused.

1. Mis on teie piirkonna peamised probleemid alaealistega?
 - Nimeta 3–5 peamist süütegu, mida alaealised teie piirkonnas toime panevad.
 - Mis võivad olla nende tegude peamised põhjused?
2. Mis on teie jaoks alaealiste õigusrikkujatega tegelemise parimad tavad (seni kasutatud või täna kuulnud)?
3. Mis ressursid on teil praegu olemas, et alaealiste õigusrikkujatega tegeleda? Mida vajate juurde?
4. Kuidas saaksid huvitatud pooled parandada omavahelist koostööd?

Tegevuse tulemus

Tulemuse kirjeldus

Töötubades selgusid järgmised süütegude vähendamise võimalused ja parimad tavad.

1. Mis on teie piirkonna peamised probleemid alaealistega?
 - Nimeta 3–5 peamist süütegu, mida alaealised teie piirkonnas toime panevad.
 - Vargused, vandalism, alkohol, tubakas ja narkootikumid, hulkumine, füüsiline ja vaimne vägivald, sõltuvusprobleemid, sh nutisõltuvus, kooli- ja küberkiusamine, õppe- ja kooliprobleemid.
 - Mis võivad olla nende tegude peamised põhjused?
 - Sotsiaalsed ja pereprobleemid (pere taust, lähisuhtevägivald, järelevalve puudumine); puudub pere tugi; kambavaim ja sõprade mõju; ealised iseärasused ja erinevused; tähelepanuvajadus ja puudulikud suhtlemisoskused; varajasel märkamisel ei ole abi olnud

piisav; probleemid lasteasutustes (kool, lasteaed) ja koolikiusamine; meedia eeskuju ja virtuaalmeedia, nutiseadmed; puudulikud vaba aja sisustamise ja huvitegevuse võimalused; materiaalsed võimalused ja majanduslikud raskused; ühiskonna suhtumine ja suunitlused; piiride katsetamine ja ekstreemsuste otsimine, uudishimu; psüühikahäired ja erivajadused (diagnoos); keskkonnamõju, sh liberaalne suhtumine meelemürkide tarbimisse ja oskuste puudumine; stress, vastutustunde ja karistuse puudumine; apaatne suhtumine, alla 18-aastased ei taha midagi teha; kontrollivähesus ja teadmatlus.

2. Mis on teie jaoks alaealiste õigusrikkujatega tegelemise parimad tavad (seni kasutatud või täna kuulnud)?

- Teole peab järgnema võimalikult kiiresti tagajärg, st vastutuse võtmine; väga oluline, et lapsevanemad teeksid koostööd ja võtaksid vastutuse, pikaajaline koostöö lapse ja perega, sh kohesed teenused; Mitmedimensionaalset pereteraapiat ja vanemlike oskuste arendamine, perekonna toetamine ja vajaduse korral psühholoogiline nõustamine, tugiisiku süsteem; alaealiste komisjon ja kiire reageerimine esmajuhtumitele; lastekaitse ja politsei infovahetus ja koostöö; toimiv võrgustikutöö ja tugivõrgustiku arendamine; sobiva huvitegevuse leidmine, treener või juhendaja kui usaldusisik; sotsiaalse rehabilitatsiooni teenused; elukeskkonna parandamine; tegevused heategevuslikel eesmärkidel; võimalus pahategu heastada, ennetustegevused, varajane märkamine ja sekkumine; karjäärinõustamine; kaasamine tegevuste planeerimisse; kahju heastamine ja hüvitamine; vabandamine ja lepitamine, kohustuste määramine; essee kirjutamine, vestlused, loengud, töötoad; programmides osalemine (SPIN, „Puhas tulevik“, „Kaitse End ja Aita Teist“, „Imelised aastad“ jt) ja politsei töötoad; ärakuulamine ja vestlemine, õigete probleemkohtade avastamine, hukkamõist teo, mitte inimese üle; reageerimine koolis ja lasteaias; kogukondlikud väärtushinnangud.

3. Mis ressursid on teil praegu olemas, et alaealiste õigusrikkujatega tegeleda? Mida vajate juurde?

- Olemasolevad ressursid: inimesed; teadmised, oskused ja kogemused, tahe; toimivad koostöövõrgustikud; tugev kogukond ja valmisolek; sotsiaalprogrammid (SPIN, MDFT, „Puhas tulevik“); ennetustöö; ohvriabi; õigusaktid; ametiasutused ja riiklik struktuur; andmebaasid.
- Vajalikud lisaressursid: inimesed, sh spetsialistid, järelevalvatajad; aeg; eestvedamine; hariduse, teadmiste ja oskuste kasv; tugiteenused (komplekstugiteenused) ja programmid; kohalike omavalitsuste valdkonna spetsialistide teadlikkuse ja suutlikkuse suurendamine, sh vajalike lisaressursside määramine; abivajaduse määratlusest ühtselt arusaamine; laiem võrgustikutöö; ühiskonna ja kogukonna üldine teadlikkuse suurendamine; vanematele mõeldud abisüsteem; rohkem noorsoopolitseinikke; abistajatele suurem otsustusõigus, n-ö sundabistamine; laste psühhiaatrid; kohaliku omavalitsuse rahastuse ja finantssuutlikkuse kasv; meditsiiniline abi ja selle kättesaadavuse paranemine; tänapäeva mõjutusvahendid; vabatahtlikud tugiisikud; teiste organisatsioonide kaasamine (noored kotkad, asendusteenistus, töötukassa); õigusaktide kohandamine; sotsiaalsete oskuste õpe koolides.

4. Kuidas saaksid huvitatud pooled parandada omavahelist koostööd?
- Ühise eesmärgi nimel töötamine ja teadvustamine, rohkem kollektiivsustunnet ja kollektiivset vastutust; tahe ja soov teha koostööd; abivajaduse määratlusest ühiselt arusaamine (politseil ja kohalikul omavalitsusel on erinev vaade ning õigusakte tõlgendatakse erinevalt); üksteise toetamine, motiveerimine, nõustamine; samas infoväljas olemine, kiire ja avatud infovahetus; koolitused, ühisüritused ja ümarlauad koostööpartneritega, supervisioonide elluviimine; töömahu ratsionaalne jagamine; tagasiside andmine ja jagamine; avatud olek muutustele ja suutlikkus nendega kohaneda; taustajõudude ja juhtkonna tugi; koostöö probleemide tuumani jõudmisel ja parimate lahenduste leidmine; juhtumikorraldaja ehk eestvedaja olemasolu; ametiasutustevaheline sujuv infoliikumine.

Nõuanded teistele

Võtmesõnad: alaealine õigusrikkuja; taastav õigus; kannatanu ja kurjategija lepitamine ehk lepitusteenus ja *conferencing*-meetod; kogukond; Marshall B. Rosenbergi raamat „Vägivallatu suhtlemine“.